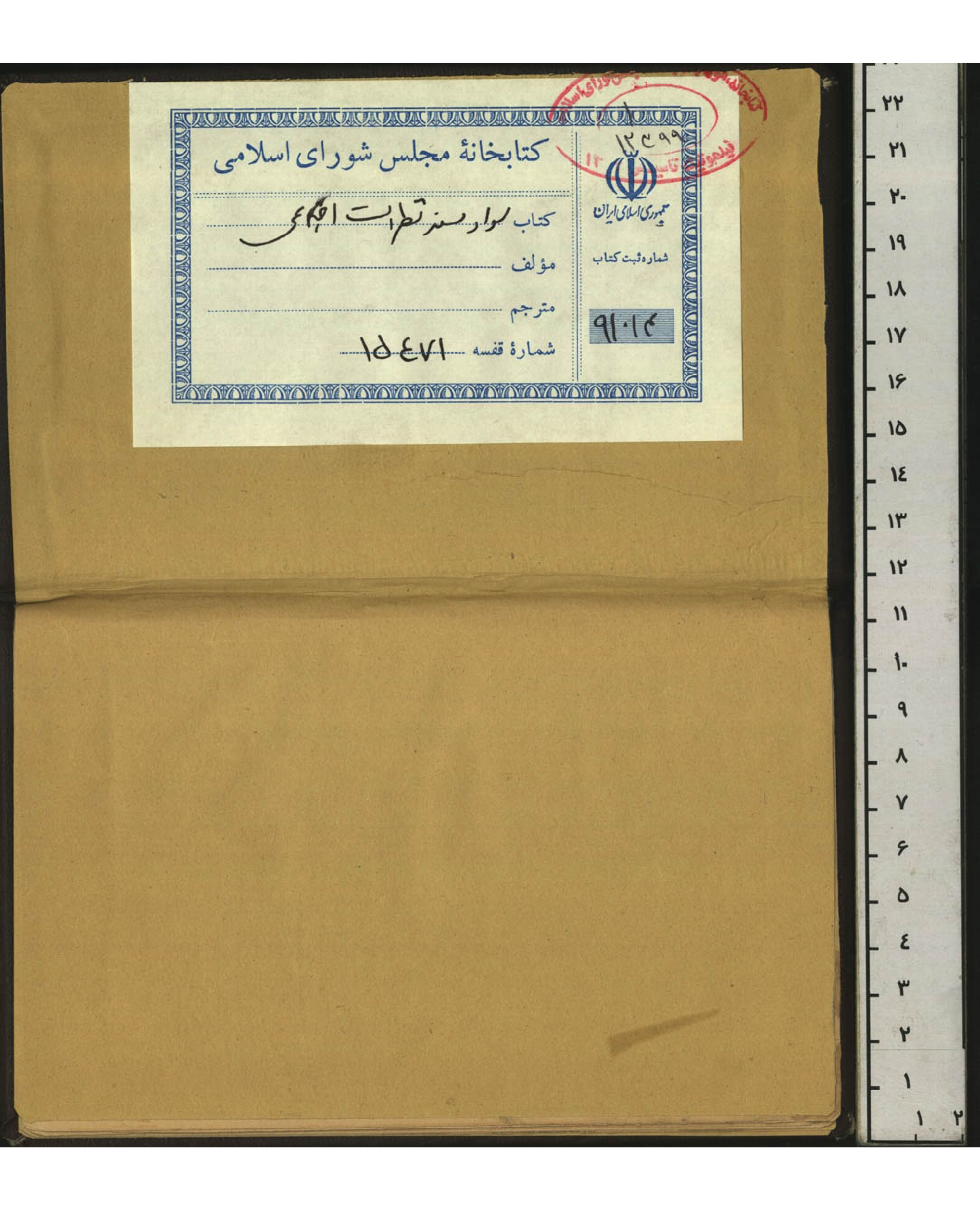
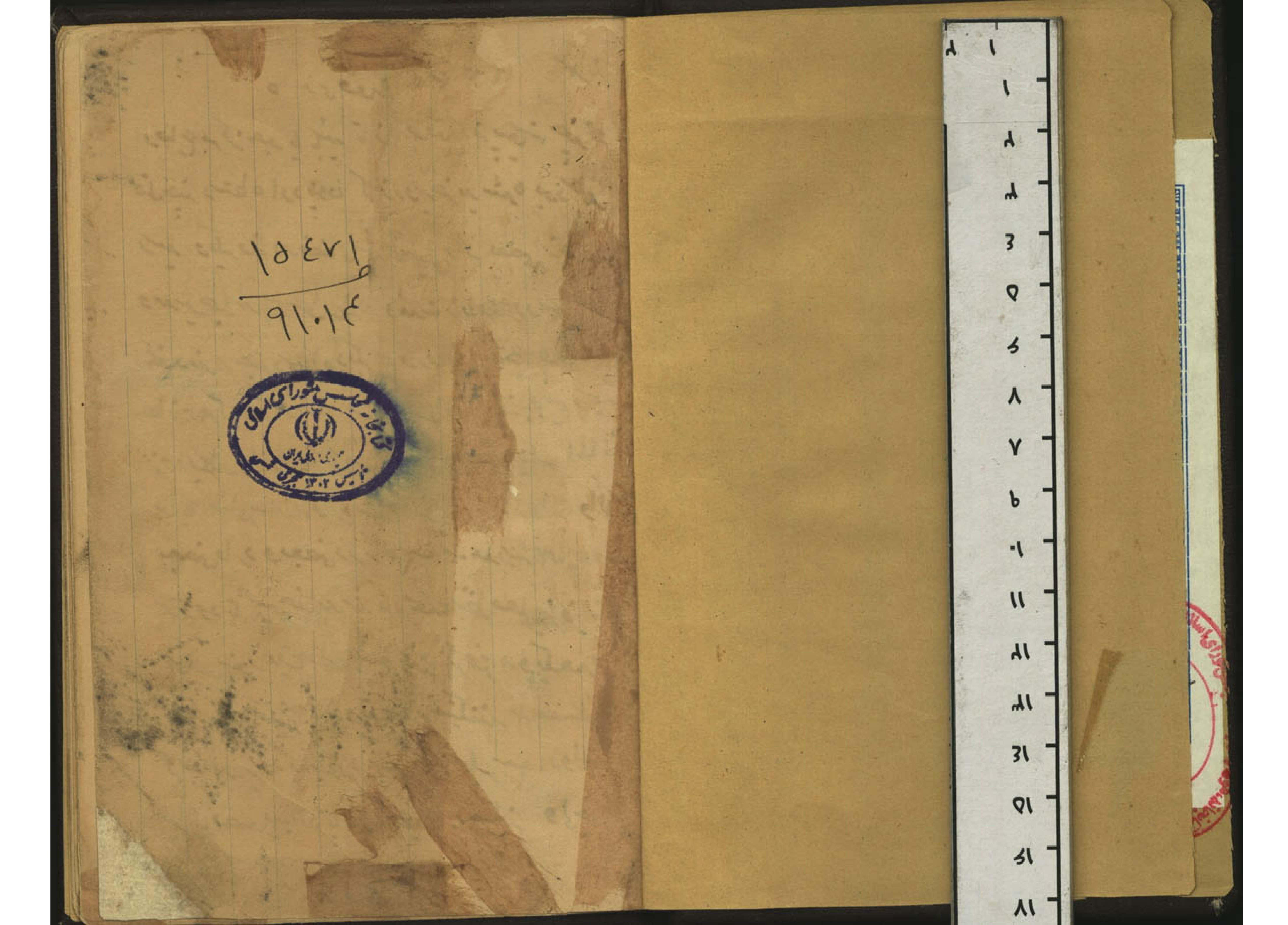

١٥٤٧١
٩١٠١٤
کتابخانه مجلس شورای اسلامی
تاسیس ۱۳۰۲

۵ ذی قعده ۱۳۴۲ طهران

اوضاع مرکز چیز قابلی تازهٔ بوقوع نپیوسته چندی
قبل چند دستگاه اروپلان که از روسیه خرید شده بود بطهران
رسید و یکروز در فضای شهر نمایش داد بعضی از وزراء
و مدیر جرائد هم سوار شده و مدت زیادی در هوا گردش
نمودند + چند دستگاه دیگر هم وارد انزلی شده و بزودی
عازم مرکز خواهد شد شش دستگاه تلگراف بی سیم رسیده
زود بکار می اندازند + مهندسین و مکانیک آلمانی
برای اسلحه سازی وارد شده اند + ولی ادوات و آلات
بعضی دارد و بعضی در راه است + مدرسهٔ هواپیمائی
هم زود تأسیس خواهد شد در تحت نظر معلمین فرانسه
مجلس هنوز یکحالت طبیعی بخود نگرفته + و یکعده
جدا برای انداختن دولت کار میکنند + مسئلهٔ نفت
که بنا بود بزودی بگذرد هنوز در مجلس است دولت
برای تصویب آن پافشاری زیاد میکند ولی چون

۳

نمایندهٔ کمپانی نفت جنوب و سفیر انگلیس برای برهم
زدن پول خرج میکنند و وکلای طماع در تصویب
آن تعلل مینمایند احتمال قوی میرود اگر نفت
تصویب نشد و مجلس دست از ماجراجوئی نکشید
مجلس بسته شود اگر باز مدتی گذشت و نفت نگذشت
هم ممکن است که مجلس تعطیل و اعلان انتخاب جدید
بدهند + مجلس سد بزرگی در راه اصلاحات
واقع شده + دولت قبل از مجلس دست بکارهای
مهم اصلاحی زد ولی امروز اکثر عده اش خرج دفاع
از مقام خود میکنند + پارلمانهای دنیا
اسباب آبادی و عمران مملکت میشوند بدبختانه
پارلمان ما سد جلو آبادی واقع شده است
یکعده شیاد و حقه باز باسم وکالت دور هم جمع

شده و مقدرات یک مملکت بازی میکنند طوری که
پیش بینی میشود ممکن است یک انقلاب خونینی پیش آید و
دشمنان سعادت مملکت بسزای خود برسانند

چند روز قبل علمای اعلام که از اینجا بعراق مراجعت
کردند محض اظهار قدردانی از خدمات سردار سپه
یکقطعه تمثال امام حضرت علی علیه السلام برای ایشان فرستاده
بودند روز ۲۸ جوزا تقریبا تمام اهل شهر در باغ
شاه جمع شده و در حضور علما تمثال بگردن سردار
سپه آویختند + خود سردار سپه آمده و از تمام آن
جمعیت پذیرائی کرده و اظهار قدردانی نمودند سپس
از آنجا بوسط جزیره که در وسط دریاچه باغ
ساخته اند تشریف برده در آنجا فرمان علما خواندند
سپس خود سردار سپه روی بجمعیت کرده فرمودند این
تمثال برای من فرستاده اند ایا تمثال برای تمام
ملت ایران است

ملت ایران است ولی چون من نوکر و خادم ملت هستم
بپاس این خدمت نصیب پیکر من شده ولی افتخار آن عاید
عموم ملت است + بعد از آن محیی الدین پاشا سفیر کبیر
دولت ترکیه بزبان ترکی خطابه ایراد فرمودند
سردار سپه خطابه او را مختصرا ترجمه فرمودند مضمونش
این بود که ما خیلی خوشوقتیم که در اینجا برای استقبال
از تمثال حضرت شاه ولایت علی بن ابیطالب علیه السلام
حاضر شده و بنماینده دولت اسلامی ایران تبریک
عرض میکنیم + واقعا جای بسی تشکر است که بعد از سالها
هجران و دوری امروز دول سه گانه اسلام میتوانند
برای یک مقصود در یکجا جمع شوند قرنها ملل اسلامی
آرزو داشتند که دول اسلامیه متحد شده و برای
مقصود مقدس عظمت اسلام متفقانه کار کنند
ولی حائلهای بزرگی در میان بود که ممکن نشد
دول اسلامیه بهم نزدیک شوند بحمد الله امروز

حائلها برداشته شده و دول سه گانه اسلام با کمال آزادی
و بدون مانع باهم اتحاد نموده و برای یک مقصود متفقانه
کار میکنند + امروز چشم ما روشن است که نماینده سه دولت اسلامی
برادروار با کمال صمیمیت در یک نقطه جمع و از موفقیت و عظمت
دول اسلام اظهار مسرت بنمایند بعد طرزان زنده باد ایران
زنده باد ترک زنده باد اتحاد اسلام زنده باد عظمت و شوکت
اسلام از میان حضار بلند و اشک شادی و مسرت از چشمها
سرازیر شده + چون اسم از افغان برده نشده و سفیر افغان
هم حضور داشت سردار سپه فرمود دولت علیه افغانستان
را فراموش نکنید خودش گفت زنده باد اسلام زنده
~~و پاینده باد دولت جوان افغانستان~~ باد دولت
علیه افغان حضار هم صدا شده با یک لهجه غریبی
گفتند زنده باد اتحاد اسلام زنده و پاینده باد دولت
جوان افغانستان بعد از این مجلس خاتمه یافت
و حضار که تقریبا از چهل هزار متجاوز بودند متفرق شدند

بین راه تا وسط شهر کوچه ها و خیابانها مملو از جمعیت
بود و مردم راه کشان میگفتند زنده باد ناجی ایران
سردار سپه پاینده باد رضاخان فرمانده کل قوی
دسته اقلیت مجلس که مدرس و رفقایش باشند حاضر
نشدند ═══ از واقعه اخیر لرستان لابد اطلاع
دارید + در زمستان گذشته دولت قشونی بلرستانی
که هیچ وقت دولتهای ایران در آنجا نفوذی نداشته
فرستادن قشون کاملا فاتح آمده و نقاط مهمه
لرستان را تصرف کرد
اینجا مجددا شرارتهائی کردند قشون نظامی بسر کوبی
آنها رفته عده زیادی از رؤسای ایشان اسیر و برخی را
تیرباران کردند قبایلی که آنوقت آنجا بودند خلع اسلحه
نمودند و تقریبا ۵۰ هزار قبضه تفنگ از آنها گرفتند
ولی آنوقت اغلب قبایل در قشلاق بودند و دولت منتظر
بود که در فصل تابستان آنها را خلع سلاح کند
و در اثناء غوغاء جمهوریت همان وقت که انگلیسها

برای انداختن سردار سپه تصمیم گرفتند لرها را بشورش
دعوت کرده و اسلحهٔ زیادی از طریق رامهرمز و
عربستان بآنها رسانیدند و از طرف درباریها نیز
بآنها دستور شورش داده شد + اعیان طوایف قاجار
ترکمن و استراباد نیز بشورش دعوت کردند و از
قراری که شایع است خطوط زیادی از درباریها
و مدرس که لیدر اقلیت مجلس است بدست آمده که لرها
و ترکمن را صریحاً بشورش دعوت کرده است

خلاصه در هنگام غوغای مرکز لرها استفاده از موقع
نموده بر خط پستهای نظامی لرستان حمله آوردند
نقاطی که عدهٔ نظامیهایش خیلی کم بوده متصرف شدند
و شهر خرم آباد را محاصره کردند و سیم تلگراف را قطع
نمودند و بکلی مراوده بین خرم آباد و مرکز را قطع شد
سردار سپه خیلی پریشان و آنچه زودتر قوای زیادی
با چند دستگاه آروپلان بلرستان فرستاد

و اتصالاً در عقب سر آنها قوه میفرستاد و بالاخره
بحمدالله اردوی دولتی موفق شده لرها را شکسته
و خرم آباد را از محاصره بیرون آورد
پس عوض مراکز ایلیاتی را اعزام داشته تلفات
زیادی بآنها ملحق ساختند + از قرار معلوم
که لرها فعلاً تقاضای عفو نموده‌اند و دولت جواب
داده که باید ایلاتی را ترک کرده و اثاثیه هم
مشغول زراعت و ساختن ده و آبادی شوید
و اسلحه را هم بدهید از قرار معلوم برای ساختن
آبادی حاضر شده‌اند ولی هنوز تسلیم نشده‌اند
که اسلحه بدهند ولی با این استعدادی که دولت
برای سپه میفرستد مجبورند که تسلیم شوند
لرستان حتی در زمان کیانیها و اسکندر و نادر
هم مفتوح نشده زیرا ایالتی کوهستانی و فقط
یکی دو راه سیلاب تنگ دارد

فتنهٔ ترکمنها نیز خاموش شده و چند روز است راه مشهد
مفتوح شده است — سردار رشید کردستانی که در اینجا
توقیف بود نیز ایام زمزمهٔ جمهوریت فرصت
غنیمت شمرده و فرار کرده که با او هم در نواحی
کردستان مشغول شرارت است بوده ولی او
اهمیتی ندارد خلاصه که هنگامه جویان مفسدین
برای اینکه سردار سپه از جا بردارند اول نقشهٔ
زمامداری او کشیدند بعد خواستند که کابینه
را بیندازند و این هیئت که با خون جگر تأسیس شده
از بین ببرند لکن خدا راضی نشد و سردار سپه هم
مستوفی نیست که با این چیزها از بین برود لیکن
چیزیکه هست خیلی کارها را عقب انداختند
آقای کازرونی خودمان یکی از دشمنان حقیقی دولت
و بیش از همه برای انداختن کابینه تکاپو میکنند

روسها فعلاً با دولت مساعدند قرارداد شیلات هم
امضا شده و فعلاً بمجلس آمده قرارداد تجارتی
هنوز بعضی موادش لاینحل مانده است
راجع بلارستان دست قوام کوتاه شده حتی باوامر
شده بود بود که دست بمالیات نزند قوام هم محمد الملک
پیغام تلگرافی نوشته بود که مالیات نگیرید وقتی
که بلارا که هم ببهانه اینکه میخواهم با هلاکم سرکشی
نمایم کنم و طلبان را وصول نمایم اجازه خواسته
بود لکن وضعیت اخیر مرکز و مخالفت مجلس با
دولت و سرکشی قبائل یاغی و متمرد و هرجا و کلی شهار
وکلاء فارس و احتیاج دولت برای وکلا سبب شد
که یکسال دیگر اسیر دست قوام بمانند اینها هم از بدبختی
و بیطالعی اهالی آنجا بود شیخ مذکور خان هم نوشته
که محمد الملک بما نوشته اند که دست بمالیات نزد نمیه
ولی این یک نقشهٔ خطرناک بود که بخیر گذشت
امسال هم مثل سالهای قبل باید آخرش میشود

قضیهٔ فلان و بندر عباس هم فقط اینها مانع شد
و فعلا هم دولت نمیتواند باین کارها بپردازد
عام هم دولت این است که نفت شمال تصویب شود
و پول بخزانه برسد که آن وقت نقشهها را تعقیب کند

زیاده زحمت نمیدهم

فی ۱۱ ذیقعده ۱۳۴۲

مرقومهٔ مورخه ۱۳ شوال ساعت پنج از شب دوشنبه
از شمران مراجعت کرده بودم زیارت کردم بی‌اندازه
از الطاف حضرت عالی ممنون شدم
راجع بمکاتبه با یارو که آن میکنم خود حضرت عالی هم
نوشته اید و لیحضرت آقا سید عبدالله هم مکرر نوشته است
لیکن در هر صورت اهمیتی ندارد فعلا می‌نویسد میخواهم
پسرم بفرستم طهران تحصیل کند بنده نوشته‌ام که یکنفر
ماهی یکصد تومان قبول میکنم که تمام مخارجش با خودم
باشد اگر قرار بگیرد بد نیست ولی در هر صورت بسته
بمصلحت شما است

بمصلحت شما است تا این موضوع در کار است جواب
را می‌نویسم ولی همینکه مایوس شدم دیگر بخدا هم
نوشت اوضاع را جویا باشید فعلا مجلس کارها
را لنگ کرده و تمام پیشنهادات دولت بعهدهٔ
تعویق می‌اندازند بیرون مجلس هم کارها صورت
نمیگیرد دولت که خیلی در مقابل مجلس تسلیم است
حتی بروزنامه‌های طرفدارش تاکید میکند که به مجلس
حمله نکنند میگویند تمام مقصد دولت این است
که امتیاز نفت و مسئله استقراض تصویب شود
بعد ممکن است تغییرات مهم تری پیش آید
کارهائی که ربطی بمجلس ندارد از قرار سرباز گیری
بطرز نو + وارد کردن آلات حربیه + جلب
متخصصین فنی برای قورخانه سازی و هوا پیمائی
جلب ماشین آلات اتصالا ادامه دارد و
با جدیت فوق العاده مشغول کار است

ولی در مقابل مجلس مثل مستوفی و مشیرالدوله است
این مسئله هم طوری وکلاء مخالف را جری کرده که با هر
پیشنهادی که دولت میکند مخالفت میکنند و نمیگذارند
هیچ کاری انجام بیابد ایران یک بایک
انقلاب لازم دارد که این حضرات موذی و این مردمان
پول پرست حقه باز را از میان ببرد
واقعه صحنه پارلمان ایران مثل یک تیاتر یا بعضی از
مجالس عزاداری است که هر تماشاچی را بخنده میاندازد
غیر از حقه بازی غیر از غرض رانی غیر چیزی در مجلس
و عوام فریبهای خنک بی معنی هیچ چیز صورت نمیگیرد
تمام عقلا تمام علاقه مندان بسعادت مملکت در
مقابل این پارلمان خودخواه مات و متحیرند اگر شاه
موافق بود بستنش اشکالی نداشت ولی شاه میخواهد
این پارلمان مرجع بماند که مقام سلطنت

نشکند

قانون یکنفر ایرانی مینویسد ولی در حقیقت
نویسنده آن یا سفارت روس یا انگلیس است
شاید تصور بفرمائید که اینها سنگ اسلام
بسینه میزنند مخفی بالعکس میدهند چگونه
میشود انگلیس مخارج آنها بدهد * بلی انگلیس
میداند که او بدنام او نمیخواهد حتی نامش شنود
او میخواهد نقشه خود را پیش ببرد روزی یک بزرگ
انگلوفیل است نطقی ضد ایران کرده بود حکومت
ترک اورا تبعید کرد آن روزنامه که نطقش را
درج کرده بود توقیف نمودند ولی روزنامهای
انگلوفیل ایران سر ما بعرض و ناموس ترکیه
فحش میدادند = وقتیکه دیدند بین ملت
ایران و بین النهرین خیلی اتحاد دارند و ملیون
عراقی با اینها دارند و با هم کار میکنند انوقت

آنوقت یکروز نامهٔ انگلیس‌خیال بین‌النهرین دستور
میدهند که یک تاجی با ایران بیاورد یا بنویسید که
خوزستان جزو بین‌النهرین است آنوقت روز
نامه‌های انگلیس‌خیال ایران بنای حمله میگذارند بملت بیچارهٔ
بین‌النهرین که روح شان خبر از این واقعه ندارد

همینکه عثمانی و ایرانی خواستند در راه یک مقصود
کار کنند یک ایرانی خائن مقیم اسلامبول دستور
میدهند که تلگرافی مبنی بر ظلم ترکها بجراید طهران مخابره
کند فوری جرائد انگلیس‌خیال ایران آنرا دستاویز کرده
حمله میکنند بملت ترک جرائد انگلیس‌خیال آنها هم
مقابله بمثل میکنند ملت طرفین هم تصور مینمایند
واقعاً که این طور است خیال میکنند این جرائد بحال
ملت دلسوزی میکنند مثلاً منتهای آمال دولت
و ملت ایران این است که بین‌النهرین از تحت

قیمومیت

قیمومیت انگلیس بیرون آید و دیگر نه طمعی بخاک بین‌النهرین
دارند و نه هم میخواهند که بین‌النهرین ضمیمهٔ ایران کنند
انگلیسها برای اینکه بین‌النهرین بسر سانند که بقیمومیت
انگلیسها راضی شوند بجرائد انگلیس‌خیال ایران دستور
میدهند که بنویسند بین‌النهرین جزء لا یتجزای ایران است
فوری طاق کسری و مدائن را پیش کشند

اینها را برای این نوشتیم که بدانید این تبلیغاتی که
بر ضد کمالیها میشود از طرف کدام دشمن است

فتوحات محیر العقول و فداکاریهای بی نظیر مصطفی کمال
و ملت ترک دنیا را بلرزه انداخته و دیدند ملتی
که ۱۰ سال با این فداکاری جنگ کنند اگر کارهایش
را اصلاح کرد کسی جلوگیرش نخواهد شد
ملاحظه کنید ملت عالم و نجات آلمان تسلیم معاهدهٔ
ورسای شد و اکنون در زیر سرپنجهٔ فرانسه

جان میدهد ولی ملت ترک با فداکاریهائی که تاریخ
سراغ ندارد معاهدهٔ سور و تمام معاهداتیکه
از اول تا بآخر با عثمانی بسته اند از هم درید قرضها را
لغو کرد و در حقیقت امروز عثمانی مثل از روزی
آزاد است که سلطان عثمان این سلطنت را تشکیل
داد در صورتیکه تمام دول دنیا معتقد بمعاهدات
و حقوق مسلمه هستند البته باید انگلیس و
اروپا برای عدم موفقیت این ملت شجاع همه قسم
تشبثات بکنند

فرضا که سائر ملل عالم اسلام بیدین باشند
آنها هم در نتیجهٔ همین تبلیغات سوء تفاهم
برایشان حاصل شده است

شنیدید در همین طهران چه قیامتی راجع بترکها بر
پا کردند روزی هزارها فوق العاده میدادند
که ترکها اسلام را نبذ کرد اذان را منع نمود اجازه
دادند

دادند دخترهای مسلمان زن مسیحی شوند عمامه سر گذاشتن
را منع کرده درهای مساجد را بسته اند و و و
آخر مرد حسابی فرانسه میل طبع این همه اوراق که میداد
و اکاذیب میبافتند برای چه میدادند جز اینکه
میخواستند اذهان را مشوب کنند

بالآخره عرض میکنم ملت ترک مسلمان و مایهٔ افتخار
عالم اسلام است و اگر اقداماتی کرده اند برای ازالهٔ
بدع و منکرات بوده که بعضی علمای جاهل آنها را
بدین حنیف اسلام چسبانیده اند

مصطفی کمال و ملت ترک میگویند ما باید بصدر
اسلام برگردیم و بدع و خرافات را که دین مقدس
اسلام دور انداخته قائل نباشیم و همانطور که
این دین بر حضرت رسول نازل شده و صحابهٔ کرام
و ائمهٔ عظام بآن عمل کرده اند ترویج دهیم

البته هر عاقلی وقتی بشهرهای بزرگ آمد و بدع و خرافات
که باسم دین ترویج داده اند زشت میداند و بد میگوید
باید کوشید و بلکه خونریزی کرد که شاید این بدع از
بین ببرد تصور میفرمایید اسلامیکه در شهرهای
عمده است مثل اسلام بحرین خالی از بدع و لاابالی است
خیر اینطور نیست اسلامیکه در دهات دور دست است
بهمه چیز میماند جز باسلام غیر از تعظیم قبور
غیر از بعض مسائل که حتی مذهب خود را و بر بها نمیدانند
شعائر عبادی اسلام را هم نفهمیده اند البته باید
کوشید اسلام حقیقی را بمردم بفهمانند باید مردم را
بمجد و رونق اولی اسلام برگردانند باید قرآن شریف
و سیرت رسول و خلفا را متابعت کرد تا این بدع
تخفیف یابد غرض من شرح اینها است و بس زیاده
زحمت ندارم امیدوارم که حق بر همه ظاهر و هویدا

